

Göçmenlere Yönelik Algının Oluşmasında Teritoryal Sınır Anlayışının Rolü

Ferhat Tekin

Öz: Bu makale, ulus-devlet sınır anlayışının göçmene yönelik hedef ülkedeki toplumsal algı ve tutumları nasıl ve hangi yönlerden etkilediğine ve ulusal cemaatin zihniyetini nasıl şekillendirdiğine odaklanmaktadır. Westfalya Anlaşmasıyla kabul edilen ve daha sonraki süreçte tüm dünyaya gittikçe yayılan modern teritoryal sınırlar, devletin imajına ve denetim gücüne işaret eden çok önemli semboller olmuştur. Bunun yanında sınırın, ulusal kimliği, “bizi” ve “öteki”ni, “dostu” ve “düşmanı” tanımlamada da işlevsel bir ideolojik aygıt olduğu belirtilmelidir. Buna bağlı olarak sınır sadece ulus-devlet için değil onun inşa ettiği cemaat için de farklılığa, aidiyete, düzene ve güvene işaret etmekte ve yabancıya, göçmene karşı bir perspektif sunmaktadır. Bu anlamda teritoryal sınır, fiziki anlamda bir yere sabitlenmişken teritoryal sınır fikri, ulusal mekânın ya da daha sosyopolitik bir ifadeyle vatanın hemen her yerinde kendini gösterdiği söylenebilir. Dolayısıyla yerlinin bu “sınır gözlüklü bakış”ına bağlı olarak göçmenler çeşitli kalıp yargılara, damgalama biçimlerine ve ayrımcılıklara maruz kalmaktadırlar. Bu da sınırın sadece sınır bölgesinde değil ulusal teritoryanın her yerinde olabileceğini bize göstermektedir.

Anahtar sözcükler: teritoryal sınırlar, göçmen, toplumsal algı, damgalama.

Abstract: This article focuses on how and in what ways the understanding of the nation-state border affects social perceptions and attitudes towards immigrants in the destination country and how it shapes the mindset of the national community. Modern territorial borders, which were accepted by the Westphalian treaty and then spread to the whole world, became very important symbols pointing to the image and control power of the state. In addition, it should be noted that the border is a functional ideological device in defining national identity, “us” and “other”, “friend” and “enemy”. Accordingly, the border points to difference, belonging, order and trust not only for the nation-state but also for the community it has built, and offers a perspective against foreigners and immigrants. In this sense, it can be said that while the territorial boundary is physically fixed somewhere, the idea of the territorial boundary manifests itself almost everywhere in the national space or homeland. Therefore, immigrants are exposed to various stereotypes, stigmatization and discrimination due to the “border glasses” view of the native. This shows us that the border can be not only in the border region, but in every part of the national territory.

Keywords: territorial borders, immigrant, social perception, stigma.

@ Doç. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi. ferhadtekin@gmail.com

id <https://orcid.org/0000-0003-3920-2219>

© İlmi Etüdler Derneği
DOI: 10.12658/M0640
insan & toplum, 2022; 12(1): 1-21.
insanvetoplum.org

Başvuru: 16.01.2021
Revizyon: 16.04.2021
Kabul: 27.04.2021
Online Basım: 14.08.2021

Giriş

Günümüzde insan göçünün gittikçe yoğunlaşmasıyla teritoryal sınırlar sık sık gündeme gelmektedir. Her ne kadar uluslararası ilişkilerin ve coğrafyanın konusu olarak görülse de sınırlar, içinde bulunduğumuz zaman diliminde özellikle göç ve göçmenlik bağlamında sosyolojik bir önem arz etmektedirler. Bu anlamda gerek “düzenli” gerek “düzensiz” olsun tüm göç eylemleri sınıra, yani sınırdan nasıl geçildiğine, sınıra nasıl maruz kaldığına işaret ederler. Dolayısıyla sınır hem insanın, malın ve bilginin nasıl, ne kadar ve ne biçimde geçeceğini organize eden kurumlar hem de sosyopolitik ve ekonomik düzenin oluşturulmasında önemli roller oynayan aygıtlardır.

Bu çalışma, teritoryal sınır anlayışının, hedef ülkelerde göçmene yönelik olumsuz/damgalayıcı algıyı oluşturma biçimlerine odaklanmaktadır. Zira göçmenlerin hedef ülkede, resmî ve sivil düzeyde maruz kaldıkları durumlarla ilgili çalışmaların büyük bir kısmının teritoryal sınır algısının etkisini göz ardı ettiği söylenebilir. Göç çalışmalarında sınırlara, daha ziyade devletlerin göçmenlere karşı sınır yönetimiyle ilgili politikaları bağlamında değinilmektedir. Günümüzde sınır yönetimi, göçmen kabulü veya red kararlarının ülkenin ekonomik gelişimine katkı sağlayıp sağlamayacağı inancına göre belirlenen, neo-liberal filtreler olarak düşünmek mümkündür (Sirkeci, Utku, Yüceşahin, 2019, s. 163). Sınırların, göçmenler söz konusu olduğunda bir filtre işlevi gördükleri gayet açıktır. Ancak sınırlardan içeriye giren göçmenlerin ev sahibi toplumun sınır algısını aşmaları kolay görünmemektedir.

Bu minvalde bu çalışmada şu sorulardan hareketle bir tartışma yürütülmektedir: Göçmenler sınırları aşıp ulusal mekâna (hedef ülkeye) girdiklerinde bu onların sınırın etkisini arkalarında bıraktıkları anlamına gelir mi? Göçmenler sınıra sadece sınırdan mı maruz kalmaktadırlar? Göçmenler sınırla, sınır bölgelerinin dışında nerede ve nasıl karşılaşabilmektedirler? Bunların yanı sıra çalışmanın odaklandığı esas problem, teritoryal sınır anlayışının ulusal kimliğin inşasında nasıl rol oynadığı ve bunun göçmene/yabancıya yönelik algıyı nasıl biçimlendirdiğidir.

Bu bağlamda çalışma üç kısımda ele alınmaktadır. İlk olarak sınır sosyolojisi ve antropolojisi literatüründen hareketle modern sınır anlayışının ortaya çıkışı, ulus-devlet-teritorya ilişkisi ve ulus-toplumun sınır anlayışına genel olarak değinilmektedir. İkinci kısımda teritoryal sınırların, ulus-devlet için olduğu kadar onun inşa ettiği *ulusal cemaat* için de ne kadar önemli olduğuna ve bunun nasıl bir *habitus* hâline geldiğine; son olarak da söz konusu zihniyetin göçmenlere yönelik bir *sınır gözlüğü* hâline geldiğine ve göçmenlerin buna maruz kalma biçimlerine odaklanılmaktadır.

Teritoryal Sınırlar ve Ulusal Karakter

Sınır, ister teritoryal (toprağa bağlı) ister sosyopolitik ve kültürel olsun gerçekte sosyolojik bir olgudur. Zira sınır her halükârda önemini ve işlevini, birbirinden ayırdığı insanlardan alarak toplum/cemaat/grup kurucu bir işlev üstlenir. Bir başka ifadeyle o hemen her çeşit (sosyal, siyasal, ideolojik vb.) kategorileştirmenin temel aygıtı olarak iş görür (Tekin, 2016, s. 35). Şüphesiz *sınır çekme*, insanlığın çok eski dönemlerinden beri var olan bir pratiktir. Cemaatler, gruplar, topluluklar ve siyasal oluşumlar kendilerini tanımlamak için hemen her dönem çeşitli sınırlandırma pratiklerine başvurmuşlardır. Ancak sınırların toprak ve egemenlik esasına göre belirlenmesi tamamen modern bir olgudur ve sert ve keskin hatlar olarak algılanmaları da tamamen modern *ulus-devlete* hastır.

Modern teritoryal sınır anlayışı -Foucaultcu anlamda arkeolojisi yapıldığında- Westfalya Anlaşması'nın bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Avrupa'da modern devletin ortaya çıkışına kadar feodal beylerin egemenliğindeki bölgeler arasındaki sınırlar muğlak bir şekildeydi ve bu nedenle geçirgen bir özellik göstermekteydiler. Ancak kesin teritoryal egemenlik fikrine dayanan modern devlet sisteminin ortaya çıktığı 16. ve 17. yüzyıldan itibaren sınırlar gittikçe keskinleşerek sertleşti (Diener ve Hagen, 2010, s. 6). 1648'de imzalanan söz konusu anlaşma ulus-devlet ve *ulusalcılık* çağının başlangıcına işaret eder. Bu anlaşmayla daha önce var olan hudut boyu anlayışından sınır anlayışına geçildi. Böylece 17. ve 18. yüzyıllardaki savaşlar ve sonuç kongreleri hudut boylarının sınırlara dönüşmesini akıllılaştırdı (Giddens, 2008, s. 127). P. Sahlins'e göre 18. yüzyıldan beri Avrupalı hükümetler ya kendi sınırlarını açık bir şekilde belirlediler ya da sınır boyları üzerine çizgisel sınırlar empoze ettiler. Bu dönemde ilk kez sınır halkına, devletlerden birine ya da diğerine ait olma opsiyonu verme uygulamasına geçildi. Bu uygulamanın prototipi de İspanya-Fransa sınırındaki Cerdenya vadisidir (Sahlins, 1998, s. 36-7).

Böylece Westfalya, modern uluslararası hukuku tanımlayan ilk anlaşma olarak her devletin kendisine ait toprak parçasında egemen olmasını sağladı. Modern devletin gittikçe şekillenmesiyle birlikte toprağın yanı sıra demografik ve iktisadi unsurların da sınırı çizildi ve egemenlik alanına dâhil edilmiş oldu. Aslında hatları kesin olarak belirlenmiş sınırlar, 18. yüzyıldan itibaren modern devlet sistemi için gittikçe önem kazandı ve ulusların inşa edilmesi sürecinde de bir mit olarak işlev gördü (Anderson, 1996, s. 4). Dolayısıyla türdeş bir teritorya ve homojen bir insan kitlesini çerçeveleyen modern sınır anlayışı meşrulaştı ve daha sonra da Batı dışı coğrafyalara empoze edilerek tüm dünyada hâkim oldu.

1980'lerin sonlarında varlık gösteren küreselleşmeyle birlikte Soğuk Savaş Dönemi'nin katı sınır yapısının yerini neoliberal esnek ve geçirgen yapısı aldı. Ancak sınırlardaki bu geçirgenlik hâlinin artmış olması devletin önemini kaybettiği anlamına gelmez. Aksine günümüzde devletler sınır bölgelerinde iktidarlarını yeniden tesis etmenin yollarını arıyorlar (Danış ve Aksel, 2014, s. 82). Örneğin Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin son yıllarda neredeyse tüm komşularıyla olan sınırlarını yeniden denetim altına alarak düzenlemeye çalıştığı görülmektedir. Bunlar arasında insan hareketliliğinin diğerlerine göre çok daha fazla olduğu İran ve Suriye sınırına duvar örmüş olması dikkat çekicidir.

Günümüzde toplumları izinsiz girişlerden ve saldırılardan korumak adına ve hukukun askıya alınmasıyla inşa edilen sınır duvarları bir taraftan ister istemez savunmacı, düşmanlaştırıcı, dar görüşlü, milliyetçi ve ultra militerleşmiş bir kolektif *ethos* ve öznellik üretmekteyken, diğer taraftan da savunmayı amaçladıkları toplumun yerine giderek kapalı ve zapt altına alınmış bir kolektif kimlik yaratırlar (Brown, 2011, s. 49-50). Ancak bu duvarlar, ortaya çıkış nedenleri olan aşınmış ulus-devlet egemenliğini diriltme konusunda başarısız olmakla kalmazlar, aynı zamanda yeni yabancı düşmanlığı ve dar görüşlülük biçimlerinin doğmasına da sebep olurlar.

Donnan ve Wilson'ın belirttiği gibi ulus-devletin ortaya çıkışından beri sınırlar ve sınır bölgeleri, devletin imajına ve denetim gücüne işaret eden çok önemli sembolik alanlar olmuştur (2002, s. 31). Bununla birlikte sınırlar ve sınır kültürleri sadece ulusal merkezler tarafından oluşturulmaz. Bu sınır sembolizmi çoğu zaman özelde yerel halk genelde de *ulusal cemaat* tarafından aidiyetlerini vurgulamak için hassasiyetle dile getirilir (Balibar, 2007).

Sosyokültürel sınırlar topluluk, cemaat bağlamında “biz”i “onlar”dan nasıl ayırıyorsa, teritoryal sınırlar da benzer biçimde ulus-toplumu, sınırın dışında olan “ötekiler”den ya da “yabancılar”dan ayırır. Dolayısıyla teritoryal sınırlar sosyo-politik tahayyülün kurumsal bir aygıtı olarak rol oynar. Bu açıdan sınırlar, ulusal kimliğin üyelerinin kendilerini teritoryal alan için nasıl hissedip inşa ettikleriyle doğrudan ilgilidir (Tekin, 2020, s. 72). Bir başak deyişle sınırlar, sosyopolitik (ulusal kimliğin) farklılığın kesin biçimde vurgulandığı alanlardır. Türkiye-Gürcistan sınırındaki Hopa'da, Türk ve Gürcü ulusal kimliğinin nasıl yeniden inşa edildiğine odaklanan Özbey; söz konusu sınıra, vatana, ulusa, devlete ve Türklüğe -yanı sıra Gürcü kimliğine de- nasıl kurucu anlam yüklediğine dikkat çekmektedir (2018, s. 189). Dolayısıyla bu sınır da diğer birçoğu gibi ulus-toplumları birbirinden net olarak ayırmakla kalmaz, “bizi biz yapan niteliklere” işaret eden bir kod olarak görülmektedir. Bunun yanı sıra ulusal algıda vatan çoğunlukla ev ile özdeşleştirilirken, sınır kapısı da evin kapısı olarak metaforize edilmektedir.

Bizim kimliğimizi oluşturan şey, *ötekilere* göre konumlanmamızı sağlayan sosyopolitik farklılıklardır. Sınırın sosyopolitik işlevi tam da burada kendini gösteriyor. Sınır söz konusu farklılıkları durmadan imleyen ve pekiştiren bir gösteren olarak işlev görür. Bir başka deyişle onun, farklılıkları sürekli üreten bir sosyo-politik aygıt olduğunu söylemek mümkündür. Ulus-devlet için gerçekliğin sosyo-politik inşası ise vatana/teritoryaya dolayısıyla da sınırlara bağlıdır. Bu anlamda teritoryalite ulusal kimliğin inşa edilmesini sağlayan temel bir kod olduğu gibi dünyaya bu perspektiften bakışımızı biçimlendiren epistemik bir haritadır aynı zamanda.

Devletlerin sınırlarının belirlenmesi, çizilmesi ve muhkemleştirilmesi süreci belli bir zaman aralığında olur. Fakat sınırlarını ve teritoryalarını uyruklarının bilincine işleme süreci uzun bir zamana yayılabilir, hatta bazen bu bilinç, yeni söylem ve sembollerle güçlendirilir. Dolayısıyla J. S. Migdal'ın belirttiği gibi sınırlar insanların zihinsel haritaları tarafından korunur ve yeniden inşa edilir (2004, s. 7). Böylece bu haritalar, vatani yabancı topraklardan, içeriye dışarıdan ve bizi de yabancidan ayırmış olur. Bu anlamda sınırlar, devlet, ulus ve vatandaş arasındaki bağların tam merkezinde bulunarak *ulus cemaatin* oluşumunda temel bir işlev görür. Böylece ulus cemaat açısından bir *sınır habitusuna* dönüşür. *Sınır habitusu*, bir yandan *ötekine* karşı fark oluşturu ve dışlayıcılığıyla diğer yandan da içeride vatandaşlar arasında ulusal düşünceyi teşvik ederek işler.

Ulus-devletin teritoryal toplumsallaştırma mekanizmasıyla şekillenen bir bilincin, yabancıyla empati kurması imkansız değilse de fazlasıyla güç olsa gerektir. Zira *öteki* ya da yabancıyla temas, *teritoryal bilinçliliği* arttırabilir (Ackleson, 1999, s. 159). Bu bilinçlilik türü *sınır rejiminin* bir sonucu olarak görülebilir. Nasıl ki *hakikat rejimleri* doğrunun, hakikatin ölçüsünü ortaya koyuyorsa, sınır rejimi de kimin bizden kimin yabancı/*öteki* olduğunu belirtir. Bu anlamda sınır rejimleri hem çeşitli kuruluşlar-gümrük memurları ve hudut muhafızları, merkezi pasaport bilgisi koordinasyonu- hem de söylem ve sembollerle birleşen bir panoptik sistem olarak işlevselleşirler.

Bununla birlikte sınırlar etkilerini sadece sınır bölgelerinde değil ulusal teritoryanın her yerinde gösterirler. Bu anlamda Özgen, sınırın dışarıya karşı vatani savunduğu ve dışarıya göre biçimlenmiş olduğu düşüncesine karşın aslında sınırın asıl etki alanının içeriye doğru genişlediğine dikkati çeker (2005, s. 104). Bu minvalde Green'in belirttiği gibi sınırları sadece tel örgüler, duvarlar, çitler ve mayınlı alanlar olarak tarif etmek buzdağının sadece görünen kısmına odaklanmak demektir (2014, s. 39). Aksine sınırlar insanların zihin ve tahayyüllerinde güçlü bir biçimde varlık gösterirler.

Bu anlamda önemli olan sınırların nereden geçtikleri ya da nerede olduklarından ziyade onlara nasıl maruz kalındığı veya onlarla nasıl karşılaşıldığıdır. Çünkü sınırla, bir başka deyişle ayırma ve farklılaştırma fikriyle sadece sınır bölgesinde karşılaşılmaz. Özellikle *teritoryal yabancı* söz konusu olduğunda sınır her yerde kendini gösterebilir. Bunun en açık kanıtı da günümüzde dünyanın birçok yerinde göçmenlerin karşılaştıkları önyargılar/kalıp yargılar ve maruz kaldıkları tutum ve eylemlerdir. Bu anlamda *zenofobi*yle sınırlar arasında çok güçlü bir ilişki olduğu açıktır. Zira sınırlar, özellikle milliyetçiliğin tırmanışta olduğu yerlerde (örneğin günümüzde Bulgaristan, Avusturya, Macaristan vb.) zenofobiyi beslediği söylenebilir.¹ Bir başka deyişle zenofobinin en önemli kaynaklarından biri teritoryal sınır anlayışıdır.

Yabancı yasal yollardan içeriye girmeye başladığı andan itibaren bile çeşitli engelleri aşmak zorunda kalır. Genç'in ifade belirttiği gibi yabancı bu süreçte sınırın katmanlı yapısıyla karşılaşır. Bu bağlamda yabancı başka bir ülkeye gitmeye karar verdiğinde o ülkenin vize rejimi, konsolosluk görevlileri vb. yaptırımlarla karşılaşır ki bu sınırın ilk katmanıdır. İkincisi, fiziksel sınırlardaki kontrol noktaları; ilk iki katmanı entegre eden üçüncüsü de istenmeyen yabancıların bilgilerini toplayan sanal veri tabanlarıdır (Genç, 2014, s. 46-47). Bunlara bir dördüncüsü eklenebilir ki bu da toplumsal katmandır. Zira yabancı içeriye girdiği andan itibaren resmi olanların dışında onu *öteki* ve *istenmeyen* olarak gören ve toplumsal düzeyde oldukça yaygın olan bir bakış ve algıya maruz kalır. Dolayısıyla yabancıyı/göçmenin karşılaştığı bu katmanlı yapı, sınırın sadece sınırdaki değil aslında neredeyse tüm sosyopolitik alanda kendini fazlasıyla gösterdiğinin işaretidir.

Foucault'nun belirttiği gibi “yönetilen şey hiçbir zaman bir devlet, bir toprak, bir politik yapı değil. Yönetilenler her durumda insanlar, bireyler ya da topluluklardır.” (2013, s. 108). Dolayısıyla sınır ve teritorya coğrafi ve fiziksel olmaktan ziyade sosyopolitiktir. Başka bir ifadeyle sınıra dair söylem ve politikaların her seferinde sosyal düzeni yeniden kurmaya ve pekiştirmeye yönelik olduğu söylenebilir. Yani sınır yönetilirken aslında bireyler ve toplumlar yönetilmektedir denilebilir. Bu bağlamda ulus-devlet açısından teritoryallık, egemenlik, denetim, idare, disiplin, gözetleme, mülkiyet ve yargı yetkisi gibi birçok yönetimsel mekanizmayla yakından ilgilidir. Bunun yanı sıra teritoryallikle birlikte toprak/alan, kolektif düşünce, algı ve duygular için önemli bir referans sistemi haline geldi.

1 Özellikle son yıllarda Bulgar milliyetçi gruplardan oluşan “gönüllü sınır koruma birlikleri”nin Bulgaristan-Türkiye sınırında “sığınmacı avı”na çıktıkları gözlemlenmiştir. Buna benzer durumlarla Macaristan ve Avusturya’da karşılaşmıştır (Krasteva, 2018). Ayrıca bkz. (<https://tr.sputniknews.com/avrupa/201605181022821565-bulgaristan-milist-turkiye-siginmaci/>)

Ulusal-Kültürel Kodlar Olarak Teritoryal Sınırlar ve Yabancı Algısı

Fredrik Barth, etnik sınırların varlığının dışlama ve dâhil etme gibi sosyopolitik süreçlerle ilgili olduğunu vurgular. Ona göre herhangi iki insanın aynı gruba aidiyeti, bu iki insan arasında aynı oyunun oynanmasını ve bunların toplumsal hayatın çeşitli alanlarında gerçekleştirdikleri eylemlerin keşişmesini gerektirir. Bunun aksine yabancı bir kimsenin farklı bir etnik gruba ait olduğunun vurgulanması, paylaşılan ortak değerlerin ve anlamların nadir olduğuna dolayısıyla da farklılığa dair yargıların güçlenmesine neden olur (Barth, 2001, s. 18). Bu yaklaşımdan hareketle teritoryal sınırlarla varlık kazanan ulus-toplumun da benzer sosyopolitik süreçlerle işlediği söylenebilir. Zira söz konusu sınırların içinde yaşayan insanlar çeşitli toplumsal kurumlar aracılığıyla toplumsallaşırlar. Bu çerçevede kurulan toplumsal oyunun kurallarına göre eylemlerde bulunurlar.

Nitekim Alfred Schütz'ün vurguladığı gibi yabancı, yaklaştığı topluluğun üyeleri için sorgulanamaz olan hemen her şeyi sorgulanır hâle getirir (2016, s. 41). Bu açıdan yabancı bu topluluklar nezdinde “kültürel örüntü şemaları”nı sarsan biri olarak görülür. “Yaklaştığı grubun bakış açısına göre yabancı, tarihi olmayan birisidir” (Schütz, 2016, s. 42). Yani grubun/topluluğun kimlik inşası, *ulusal cemaatin* tarihiyle yakından ilişkilidir. Özellikle modern toplumların/toplulukların kimliğine bakıldığında en önemli referans noktalarından birinin tarihleri ve coğrafyaları olduğu bilinmektedir. Bu bağlamda kimlik kurucu yönü açısından politik tarihin ve coğrafyanın (vatan) topluluk için sahip olduğu öznel anlam başkalarına dışsaldır.

Kültürel örüntü şemaları açısından yabancı ve ilişki kurmaya çalıştığı topluluk birbirlerinden farklı konumlarda bulunurlar. Asıl gerilim de bundan kaynaklanır. Bu sosyal duruma dikkat dikkatlerimizi çeker Schütz:

Bir haritayı başarıyla kullanmak isteyen kişi, görüş açısını her şeyden önce iki yönden tespit etmek zorundadır: bulunduğu yerdeki konumu ve bu yerin haritadaki temsili. Toplumsal dünyaya uygulandığında bu, belirli bir statüsü olan ve bunun farkında olan iç grup üyelerinin, grubun kültürel örüntüsünü doğal ve güvenilir bir yönelim şeması olarak kullanabilmesi anlamına gelir. Ne var ki yabancı, katılmak üzere olduğu toplumsal grubun bir üyesi olarak herhangi bir statüye sahip olmadığı ve dolayısıyla da yönünü tespit etmek için bir başlangıç noktasına sahip olamayacağı gerçeğiyle yüzleşmek zorundadır. Kendisini, grup içindeki yönelim şemasının akıntısıyla kaplanmış bölgenin dışında bir sınır vaka olarak bulur. Bu yüzden, artık, kendisini sosyal çevresinin merkezi olarak görmesine izin verilmez ve bu gerçek, onun bağıntılılık eşyükselti eğrilerinin yeniden altüst olmasına yol açar (2016, s. 44-45).

Kuşkusuz Schütz'ün burada bahsettiği zihinsel harita ve bölgenin dışındaki sınır vaka durumu grubun/topluluğun teritoryal değıl, sosyal sınırlarıyla ilişkilidir. Ancak aynı

durum teritoryal sınırlar için de geçerlidir. Dolayısıyla yabancı biriyle karşılaşıldığında ilk fark edilen şey onun “bizimki”nden farklı bir oyunun içinden gelmiş olması ve buna bağlı olarak “bizim” sahip olduğumuz ulusal bilince ve kültüre sahip olmamasıdır.

Bu bağlamda ifade etmek gerekirse sınırın dışındakiler, içeridekilerin içinde buldukları, -Derridacı anlamda- “huzur”a, ya da “bulunuş”a sahip değiller. Çünkü onlar başka huzur diyarlarından gelirler. Huzurları başka biçimlerde kurulduğundan diğer huzur sakinlerinin huzurunu kaçırabilirler. Bir başka ifadeyle *bahçıvan devlet*in özenle yetiştirip büyüttüğü bitkiden olmadıkları için “ayrık otu” muamelesi görürler. Çünkü ulus-devletler ulus inşa projesi doğrultusunda her ne kadar içerideki istenmeyen unsurlara ayrık otu muamelesi yapmış olsalar da dışarıdakilerle temas söz konusu olduğunda da aynı tavır daha sert biçimde gösterilir.

Dışarı, içerinin olumluluğunun olumsuzluğudur. Dışarı, içeri olmayandır. Düşmanlar, dostların olumluluğunun olumsuzluğudur. Düşmanlar, dost olmayanlardır. Düşmanlar, kusurlu dostlardır; düşmanlar, dostların eve aitlik duygusunu ihlal eden yabanılık, dostların orada bulunuşunun reddi olan orada olmayıştır (Bauman, 2003, s. 74).

Dolayısıyla içerisi-dışarı, dost-düşman, yerli-yabancı dikotomisinin üzerine kurulduğu temelin sınır olduğu görülmektedir. Bir başka deyişle bu *yapısalcı* ve *özcü* yaklaşım sınır sayesinde varlık kazanmaktadır. Ancak modern sınır anlayışının nasıl inşa edildiği ve yapaylıktan nasıl doğal ve adeta totemik bir hâle sokulduğuna bakıldığında söz konusu yapının ve özün hiç de sarsılmaz olmadığı fark edilecektir.

Sınırların en önemli işlevlerinden biri ayırmak ve farklılık oluşturmaktır. Bu açıdan “sınırları aşanların, ‘biz’ ve ‘öteki’ arasındaki keskin ayrımları aşındıracağından veya yıkacağından korkulur” (Donnan ve Wilson, 2002, s. 189). Özellikle sınır bölgelerindeki bu korku anlamsız değildir, zira modern bir inşa olan “teritoryal biz” ile “onlar” ya da “ötekiler” arasındaki temel fark/ayırım sınırın kendisidir. Dolayısıyla sınır aşıldığında veya sınırın karşı tarafıyla temasa geçildiğinde farkın da ayırımın da yapaylığı tüm açıklığıyla görünecektir. Bu gibi durumlarda devlet, “vatandaşlık, devlet milliyetçiliği ve diğer çeşitli sosyal bağlarla, sınırdaki insanları sınırdan içeriye, devlet içindeki güç ve kültür merkezlerine” (Wilson ve Donnan, 1998, s. 13) çekmeye çalışır. Bu nedenledir ki ulus-devlet sınırlarını güvenli hâle getirmeye çalışır ve ona kutsallık atfeder. Bauman’ın dediği gibi “Bir kere sınırlar çizmeye ve bunlara yığınak yapmaya başlarsan, asla duramazsın. Bundan yararlanan temel şey korkumuzdur. Korku, bizim sınır çizme ve sınırı silahlandırma çabalarımızdan beslenerek gelişir ve çoşar” (2013b, s. 91). Bu nedenle sınırlar şüpheyle ve önyargılarla güçlendirilip cephelere dönüştürülür.

Bu bağlamda kirlilik düşüncesini düzenle ilişkilendiren antropolog Mary Douglas, bildiğimiz hâliyle kirlenmenin düzensizlikle eş değer olarak algılandığını belirtir. Bu anlamda “mutlak kirlilik diye bir şey yoktur: kirlilik kişinin bakışına göre değişir. ... Kirlilik düzeni tehdit eder. Onu ortadan kaldırmak olumsuz bir davranış değil, ortamı düzenlemek için gösterilen bir çabadır” (Douglas, 2005, s. 24). Bu bağlamda Bauman’ın ifade ettiği gibi temizlik de bir düzen vizyonudur. Yani her bir şeyin olması gerektiği yerde bulunduğu ve başka hiçbir yerde olmadığı bir düzen vizyonu. Dolayısıyla şeyleri “kirli” yapan onların özsel nitelikleri değil, buldukları yer ya da temizlik düşüyle hareket edenlerin hayalindeki şeyler düzenindeki konumlarıdır (Bauman, 2013a, s. 14). Dolayısıyla hastalığın genellikle sınır ötesinde olduğu ve oradan geldiğine dair anlayış geneldir. Bu anlayış “bize” ait olanı yani içerisini “steril” ötekine ait olan dışarıyı “kirli ve hastalıklı” olarak görür. Bunun nedeni de “bizim” her daim negatif özelliklerden arı olduğumuza yönelik kesin inançtır. Bir başka ifadeyle makro düzeydeki sosyopolitik “cemaatimiz”in çerçevesini belirleyen sınırların, düzenimizi kaostan ayırdığı gibi hastalığa ve kirli olana karşı da toplumsal bedeni koruduğu düşüncesidir.

Bu anlamda Bauman, tüm zaman ve mekânların yerlilerinin, yabancıları ayırma, dışlama, sürme ve yok etme yönündeki çılgın çabalarında hedeflerini haşerat ve bakterilere benzettğini vurgular. Dolayısıyla yerliler kendi hareketlerinin anlamını hijyenik rutinlere benzetirler ve yabancılarla, hastalık taşıyıcılarına karşı sağlığı savunan kişiler olarak mücadele ederler (Bauman, 2013a, s. 21,42). Bunun yanı sıra yabancıların can sıkıcı, cesaret kırıcı, soğuk ve sorun olarak algılanmaları onların sınırları müphemleştirmeleri ve karartma eğilimlerine bağlıdır. Nitekim Antep ve Kilis’te yapılan bir araştırmada yerlilerin, Suriyeli sığınmacılara yönelik bakışlarının genellikle olumsuz olduğu sonucuna varılmıştır. Örneğin Suriyeli sığınmacıların “yerli kültürel dokuyu tehdit eden”, “bir virüs gibi” girerek toplumsal dokuyu kanser ettikleri, “evi (ülke, vatan) güvensiz hâle getirdikleri” gibi söylem ve kalıp yargılarla karşılaşmanın sıradan olduğu görülmektedir (Ekinci, Hülür ve Deniz, 2018, s. 162-163). Keza benzer kalıp yargılar ve söylemler, Koyuncu’nun yaptığı araştırmada da izlenmektedir. Suriyeli sığınmacıların, bazı yerliler tarafından “adeta haşerat gibi her tarafı sardıkları” vb. söylemlerle “riskli gruplar” olarak kategorize edildiği gözlemlenmiştir. Koyuncu; sığınmacılar hakkındaki bu ve benzer söylemlerin, ulus-devletin verili zihinsel kalıplarına, pratikte yaşananlara, şehir efsanelerine ve Suriyelilerin medyada temsil edilme biçimlerine bağlı olarak okunmaları gerektiğine işaret eder (2018, s. 273).

Bunun yanı sıra sınırlar her dönemde ve herkes için aynı geçişgenliğe sahip değildir. Yani bir dönem belli bir grup için geçirgen olan bir sınır, süreç içerisinde

geçirgenliğini yitirebilir ve tersi de olabilir (Soysüren ve Danış, 2014, s. 16). Bu açıdan sınırların yönetimselliği devlet politikalarına bağlı olarak çelişkili bir özellik gösterebilirler. Ayrıca göçmenlerin sınırlarını aşındırmaya çalıştığı devletler açısından onların menşei ülkeleri, amaçları ve makbullük koşulları dikkate alınarak yönetimsellik gerçekleştirilmektedir.

Yerlinin Göçmene Bakışı: Sınırlı Bakış

Ulus inşa projesi; “biz”i uzun uğraşlar, politikalar sonucu kurmuştur. Özellikle eğitim kurumu aracılığıyla ilkokul çağlarından itibaren tarihi ve coğrafi söylemler, hikâyeler, haritalar vb. ile “biz”in sosyopolitik ve teritoryal sınırlarının kristalleştirilmesini sağlamak bunlardan sadece birkaçıdır. Bu anlamda Brown’un da belirttiği gibi sınıra dair söylem ve tahayyüller, ulusa yönelik çeşitli heterojen tehditlerin ve özellikle de tehlikeli yabancı figüründe somutlaşan tehditlerin giriş yeri olarak inşa edilmiştir (2011, s. 137). Bu da Newman’ın ve Paasi’nin, *teritoryal toplumsallaştırma*² dediği olgunun bir sonucu olarak değerlendirilebilir (1998, s. 196).

Göçmen sınırları aşım “bizim” sınırlarımıza dâhil olandır. Yani o bizden olmayanır. Dolayısıyla bu ayırımın nedenidir sınır. Göçmenlere yaklaşım ulus ve vatandaşlık temellidir ve bu yaklaşım resmi ya da gayriresmî açıdan göçmen-yerli ilişkisine “biz” ve “öteki” ayrışması olarak akseder (Yazgan, 2016, s. 287). Diğer taraftan sınır aynı zamanda düzene işaret ettiği için göçmenler, mülteciler, sığınmacılar toplumsal düzeni bozan bir tehdit unsuru olarak algılanmaktadırlar (Adıgüzel, 2016, s. 9). Bu bağlamda göçmene bakış ve göçmen algısı, yerlinin sahip olduğu *sınır gözlüğü*nden bağımsız değildir. Göçmene çoğunlukla bu gözlükten bakılır, bununla algılanır ve değerlendirilir. Göçmenin sınır gözlüğünden olumlu görüldüğü vaki ise de o çoğunlukla olumsuz ve marazlı görülür. Bilinç ve algıda birleşen *sınır gözlüğü*, sınıra ve sınırdan geçen yabancılara karşı her an teyakkuz hâlinedir. Böylece ayrımcılığı, farklılaştırıcılığı ve düşmanlaştırıcılığıyla iş görür. Bir başka ifadeyle ulus-devletçi toplumsallığın bilince ve bakışa yansımış halidir denebilir. Dolayısıyla sınır gözlüklü bakış, modern teritoryal bilinçliliğin yapılandırdığı bir ulusal habitus biçimi olarak değerlendirilebilir.

2 *Teritoryal toplumsallaştırma* biçimi genellikle coğrafya ve tarih kitapları ve atlasları aracılığıyla yapılarak bir yandan ulus ile teritorya bağıni pekiştirirken diğer yandan da teritoryal kontrol ve egemenlik iddiasını haklı çıkarmak için bir temel oluşturur. Dolayısıyla çeşitli siyasal, teritoryal ve ulusal toplumsallaştırma biçimleri pek çok milliyetçilik kuramındaki faktörler olarak işlev görürler (Newman ve Paasi, 1998, s. 196).

Dolayısıyla ulus-devlet ve ulusal bilinç açısından *coğrafyanın vatanlaşması* yeterli olarak görülmez. Vatana ve sınırlarına gösterilen ihtimamın kristalleşmesi gerekir. Vatana, bayrağa ve ulusal karaktere yapılan vurgunun yanı sıra çeşitli söylemler ve tahayyüller de işe koşulur. Sınır kutsanır ve vatan da bir *teritoryal beden* olarak tasavvur edilir. Böylece teritoryal bedenin bize aitliği ve sınırlarından kolay kolay geçilemeyeceği zihinlerde pekiştirilmiş olur. *Teritoryayı bedenleştirme* farklı söylemlerle inşa edilmektedir. Bunlardan biri, sınırı dışileştirilmiş vatanın teni olarak gören ve onun dokunulmazlığını vurgulayan “hudut namustur” söylemidir. Bu ve benzeri söylemler, sınırların yasadışı yollardan ihlal edilmesi, onlara yönelik yıkıcı girişimlerde bulunulması gibi durumlarda vatana ya da teritoryal bedene yönelik taciz/tecavüz olarak görülmeye işaret eder (Tekin, 2020, s. 133). Keza bu resmî algı ve söylemle, sınırlar çok şiddetli ve öldürücü bir mekanizmaya dönüşmekte ve başta kolluk kuvvetleri olmak üzere, hukuk, eğitim ve medya gibi kurumlara savunma görevi verilmektedir (Aras, 2015, s. 27). Böylece sınırdan kaçak yollarla ya da düzensiz olarak içeriye girmek söz konusu algı ve söylemde hedef olmak anlamına gelmektedir.

Bu bağlamda legal yollarla girmiş yahut birkaç kuşaktır bu topraklarda yaşayan göçmenlere karşı dahi takınılan olumsuz tavır, onların can sıkıcı ve rahatsız edici yabancılar olarak algılanmasına bağlıdır. Zira yabancıların ulusal mekâna girmeleri, kendilerini ev sahibi olarak görenler tarafından ulusal kimliklerinin lekelenmiş ve tahrif edilmiş olduğu algılanır. Bu da göçmenlerin çok keskin bir biçimde damgalanmasına yol açmaktadır. Bu bağlamda E. Goffman’ın (2014, s. 33) üç tip³ damgadan biri olarak belirlediği ırk, ulus ve din gibi etnolojik damgalara, göçmenler söz konusu olduğunda sıklıkla başvurulduğu gözlemlenebilmektedir.

Aslında damgalanmak, normalin sınırlarına yapılan bir vurguya göndermede bulunur. Zira damgalı olmak “normal” ya da “makbul” olanın kıstaslarına aykırı olandır. Bunu teritoryal sınırlar bağlamında düşündüğümüzde göçmen normal/makbul olanlardan sayılmaz. Çünkü o, içerisine girdiği toplumun normlarına göre sosyalleşmiş değil, dışarıdan biridir. Dolayısıyla damgalanmaya maruz kalması çok sıradan bir durumdur.

Bir yabancı karşımızdayken onun, dâhil edilmesine müsait kişi kategorisindeki diğerlerinden farklı ve pek de rağbet edilmeyen bir sığara haiz olduğu yönünde kanıtlar ortaya çıkabilir –

3 Goffman, diğer iki tip damgayı şu şekilde açıklar: (a) bedenin korkunçlukları -muhtelif fiziki deformasyonları- gelir, b) Zayıf irade, baskıya müstahak ya da doğal olmayan tutkular, sapkın ve katı inançlar ve ahlaksızlık olarak algılanan bireysel karakter bozuklukları gelir; bunlar, örneğin ruh bozukluğu, hapis yatmak, bağımlılık, alkolizm, eşcinsellik, işsizlik, intihara girişim ve radikal siyasi davranışlar gibi bilindik bir listeden çıkarılır (2014, s. 33).

uç bir durumda bu, kişiyi baştan aşağı kötü, tehlikeli veya zayıf biri kategorisine sokabilir. Böylece karşımızdaki yabancı, zihnimizde sağlıklı ve sıradan bir kişi olmaktan çıkıp lekeli, sakat ve kâle alınmayan birine indirgenir. Böyle bir sıfat, özellikle de itibarsızlaştırıcı etkisi çok kapsamlıysa bir damgadır; zaman zaman buna başarısızlık, kifayetsizlik veya engel de denir. Bu durum, varsayılan ve fiili toplumsal kimlik arasında özel bir uyumsuzluk teşkil eder (Goffman, 2014, s. 31).

Bu bağlamda ulus-devletin fiili toplumsal kimliği düşünüldüğünde göçmenin, bu kimlik tanımına uymadığı görülür. Ancak göçmenin yabancı olarak görülmesinin dikkat çeken tarafı onun teritoryal açıdan yabancı olarak görülmesidir. Bauman'ın özlü bir biçimde tanımladığı üzere “yabancılaştırma, mekânsal ayırmanın ana işlevidir.” (2012, s. 109). Dolayısıyla göçmen, yabancı, öteki vb. söylem ve damgalama biçimleri sınırı vurgular.

Goffman; “damgalı”ların, “normal olanlar”ın, muhtelif ayrımcılıklarına maruz kaldığını ve bunun da damgalıların yaşamını zorlaştırdığına işaret eder: Onun aşağı hâlini açıklamak ve temsil ettiği tehlikeyi izah etmek için bir damga teorisi, bir ideoloji inşa eder bazen de sosyal sınıf gibi başka farkları temel alan bir hasımlığı akla yatkın kılmak için rasyonel gerekçeler buluruz (2014, s. 34).

Kurban başka yerden gelen biridir, damgalı bir yabancıdır. Sonunda linç edileceği bir şenliğe davet edilir. Niçin linç edilir? Yapmaması gereken bir şey yapmıştır; davranışında bir uğursuzluk algılanmıştır; tavırlarından biri yanlış yorumlanmıştır. (...) Ev sahiplerinin gözünde yabancının tuhaf ya da edepsizce davranmasının nedeni, başka normlara uyuyor olmasıdır (Girard, 2005, s. 45).

Bu anlamda göçmenler söz konusu olduğunda, yerlilerin denetleyen ve baskı altına alan *panoptik* bakışlarından kaçamadıkları söylenebilir. Bu da ayrımcılığın ve ötekileştirmenin gittikçe tırmadığı günümüz toplumlarında potansiyel suçlu olarak görülen göçmenlerin “günah keçisi” olabilme ihtimallerini arttırmaktadır. Dolayısıyla o, başka bir toplumdan, başka bir diyardan gelen bir yabancıdır ve suçlu genellikle *ötekilik*, *yabancılık* özelliklerine sahip olanlardan seçilir.

Nitekim COVID-19'un Mart'ın başında Avrupa'da gittikçe yayılmaya başlamasıyla birlikte yükselişte olan aşırı sağcı popülist hükümetlerin ve taraftarlarının göçmen karşıtlığını körüklemek için COVID-19'un yayılmasından göçmenleri sorumlu tutup günah keçisi ilan ettiği ve bunun da aslında sınırları kapatmak için karar alıcıların elini kolaylaştırdığına yönelik değerlendirmeler yapılmaktadır. Dolayısıyla sınırların yükselmesi ve artan güvenlik önlemleriyle birlikte göçün ve göçmenlerin “hastalık yayıcı” olduğuna dair önyargıların artmasına ve göç ve göçmenin kriminalize edilmesine neden olabilmektedir. Böylece pandemiyle ilgili bu yöndeki söylem ve politikaların göçmenlerin girişini engelleyecek bir (gizli) işlevi de yerine getirebileceği belirtilmelidir.

Bu bağlamda Allport'un vurguladığı gibi kötülüğün, yabancı değerlere sahip, sürekli tehdit eden karakteri; kuşaktan kuşağa geçerek devam eden, bütünleşmiş, kişileşmiş bir gruptan geldiği kabul edilir (2016, s. 290). Bu da ırksal, dinî ve etnik nefretin başka gruplara (meslek, yaş, cinsiyete dair) olan ön yargıdan daha yaygın olmasının nedenidir. Dolayısıyla kesin ve kalıcı nefreti ve ayrımcılığı perçinlemek için kesin ve kalıcı kategorilere ihtiyaç duyulmaktadır. Göçmenlerin etnik, dinsel, ırksal vb. yönlerden yerli gruplardan farklı olmaları, tam da ihtiyaç duyulan ya da duyulacak olan kesin ve kalıcı kategorileri sağlamaktadır. Neticede bu, kötülüğü ve tehdidi yabancı olana indirgeyen özcü bir bakıştır.

Sonuç

Teritoryal sınırlar sadece devletin egemenlik alanının limitlerine değil, aynı zamanda ulusal kimliğe, “düzen”e ve “bize” de işaret eder ve toplumsal yaşamı şekillendiren bir zihniyet çerçevesi oluşturur. Başka bir deyişle sınır, ulus-devletin sosyopolitik gerçekliği inşa etmek için başvurduğu önemli bir ideolojik aygıttır. Devletin sahip olduğu topraklar üzerinde yaşayan halklarda uzun bir süre oluşturmaya çalıştığı *teritoryal bilinçlilik* sayesinde günümüzde düzen savunusu büyük ölçüde ev sahibi topluma devredilmiştir. Göçmenler veya mülteciler söz konusu olduğunda, “kaosa karşı düzen” savunusu sadece devletin kurum ve yetkilileriyle değil toplumların önemli kesimleri tarafından da gerçekleştiriliyor. Özellikle AB ülkelerinde bazı milliyetçi grupların devlet sınırlarında “göçmen/mülteci avı”na çıkması ve bu davranışlarının toplumun önemli bir kesimi tarafından onaylanması bu açıdan dikkate değerdir.

Küreselleşmeyle birlikte ulus-devlet sınırlarının eski katı ve sert yapısı yerini geçirgen ve esnek sınırlar aldı. Ancak neoliberal dünyada teritoryal sınırların bulanıklaşması, ulusal karakterin tehdit edildiği korkusuna ve algısına yol açmaktadır. Dolayısıyla bu korku ve algı çoğunlukla göçmen karşıtlığına dönüşebilmektedir. Bunun bir sonucu olarak daha fazla göçmenin ulusal mekâna girmesini engellemek için sınırlar çok sıkı bir biçimde denetlenmektedir. Nitekim içinde bulunduğumuz bu dönemde popülist ve milliyetçi politikaların etkisiyle gelişmiş ülkelerin (özellikle AB ve ABD) sınırlarını büyük bir titizlikle koruduklarını söyleyebiliriz. Hatta en son teknolojilerle ve yapılarla (duvarlarla) sınır güvenliğini sağlamaya çalıştıkları aşikârdır.

Diğer taraftan sınır aşanların sosyo-ekonomik koşullarına bakıldığında çoğunun iç savaş, kıtlık ve yoksulluk nedeniyle göç etmek zorunda kaldığı görülmektedir. Buna bağlı olarak, sınır geçişlerinin artmasıyla artık içerisi/vatan, ev sahiplerine olan özgünlüğünü yitirmeye başladığı ve artık isteyen herkesin içeriye kolayca girebildiği

algısına yol açmıştır. Bu algı belki de günümüzde gittikçe tırmanan *zenofobi*yi besleyen en önemli kaynaklardan biridir. Sonuç olarak bugünün neoliberal dünyasında teritoryal sınırların göçmenlere karşı katı yapılarını koruduklarını ve onlara karşı adeta alarma geçtiklerini söylemek gerekir. Göçmenler sınırları aşıp ulusal mekâna girdiklerinde bile sınırın etkilerine çeşitli biçimlerde (damgalama, günah keçisi ilan edilme vb.) maruz kalmaktadırlar. Bunun sosyoekonomik ve sosyo-psikolojik nedenleri olmakla birlikte, bize göre temel neden ulus-devletin geçmişte uzun süren uğraşlar sonucunda ulusal düzeyde oluşturduğu *sınır habitusudur*. Dolayısıyla içinde bulunduğumuz dönemde her ne kadar eski ulus-devlet yapısı ve onun katı ve geçirimsiz sınır anlayışı bazı yönlerden geride kalmış olsa da özellikle toplumsal düzeyde sınır habitusunun varlığını güçlü bir biçimde koruduğunu gözlemlemek mümkündür.

The Role of the Territorial Border Understanding in The Formation of Perception Towards Immigrants

Ferhat Tekin

This study focuses on how the understanding of territorial borders affects the formation of negative/stigmatizing perceptions towards immigrants. In this respect, the study engages in a discussion based on the following questions: When immigrants cross borders and enter national space, does this mean that they leave the border's influence behind them? Are migrants exposed to the border only at the border? Where and how can migrants encounter the border beyond the border lines? How do borders play a role in the construction of national identity, and how do they shape the perceptions of the immigrants / foreigner that pass through them?

In this context, the study is handled in three sections. The first section generally discusses the emergence of the modern understanding of borders, the nation-state-territory relationship, and the border understanding of nation-societ starting with the literature on border sociology and anthropology. The second part discusses how important territorial borders are for nation-states as well as the national community these nation-states build, as well as how this has become a habitus. The final section focuses on how this mentality becomes a "border goggles" for immigrants and the ways in which migrants are exposed to this mentality.

@ Assoc. Prof., Necmettin Erbakan University, ferhadtekin@gmail.com

id <https://orcid.org/0000-0003-3920-2219>

© İlmî Etüdler Demeđi
DOI: 10.12658/M0640
insan & toplum, 2022; 12(1): 1-21.
insanvetoplum.org

Received: 16.01.2021
Revision: 16.04.2021
Accepted: 27.04.2021
Online First: 14.08.2021

The Peace of Westphalia was the first treaty to define modern international law and made each state sovereign over its territory. Demographic and economic factors were outlined and included in the area of sovereignty with the formation of modern states and their lands. Since the 18th century, frontiers have become increasingly important to the modern state system and function as myths in the process of building nations (Anderson, 1996, p. 4). Therefore, the modern understanding of borders, frames a homogeneous territory and a homogeneous mass of people, became legitimized and then dominated the whole world by being imposed on non-Western geographies.

Since the emergence of the nation-state, borders and border regions have been very important symbolic areas indicating states images and powers of control. However, borders and border cultures are not created just by national centers (Donnan & Wilson, 2002, p. 31). This border symbolism is often spoken sensitively by the local people in particular and the “national community” in general to emphasize their belonging.

Just as socio-cultural boundaries make the “us and them” distinction in the context of community, territorial boundaries likewise separate nation societies from the others/strangers outside their boundaries. Thus, territorial boundaries act as an institutional device of the socio-political imagination. In this respect, boundaries are directly related to how members of national identity feel and construct themselves in regard to the territorial space (Tekin, 2020, p. 72).

The process of determining, drawing, and strengthening states' borders takes place over a certain period of time. However, the process of a state embedding its boundaries and territories into the consciousness of its subjects can be extended over a long period of time, and is sometimes even reinforced by new discourses and symbols. In this way, borders are preserved and reconstructed by people's mental maps (Migdal, 2004, p. 7). Thus, these maps make the distinction of homeland from foreign lands, inside from outside, and us from foreigners. In this sense, borders play a fundamental function in the formation of the nation community by being at the very center of the ties among the state, the nation, and the citizens. Thus, the nation turns into a border habitus for the community. A border habitus works by promoting national thought among citizens while promoting exclusivity against the “other.”

Boundaries function as an indicator that constantly signifies and reinforces these differences. In other words, borders can be said to be socio-political devices that constantly generates differences. The socio-political construction of reality for a nation-state is based on the homeland/territory, and therefore on borders as well.

In this sense, territoriality is not only a basic code that enables the construction of national identity, but also an epistemic map that shapes worldviews from this perspective. For this reason, a consciousness shaped by the territorial socialization mechanism of the nation-state makes empathizing with foreigners extremely difficult, if not impossible. However, contact with the other (i.e., foreigners) generally increases “territorial consciousness” (Ackleson, 1999, p. 159). As a result, by being more than just wire fences, walls, gates, or mined areas, borders also have power over people’s minds and imaginations.

In this sense, what matters is how boundaries are exposed or encountered rather than where they are crossed or found. Yet the limit (i.e., the idea of separation and differentiation) is encountered in more than just the border region. When talking about foreigners to a territory, the border can manifest itself anywhere. The clearest proofs of this are the prejudices and stereotypes that immigrants face as well as the attitudes and behaviors they encounter in many parts of the world today. Borders can be said to feed xenophobia, especially in places where nationalism is on the rise. In other words, one of the most important sources of xenophobia is the understanding of territorial boundaries.

As Alfred Schuetz (2016, p. 41) emphasized, the stranger makes questionable almost everything that is unquestionable for the members of the community the stranger approaches. In this respect, these communities which are foreign to the stranger view the strangers as shaking their cultural pattern schemes. When considering the identity of modern societies / and communities, one of the most important known reference points is their history and geography. In this context, the subjective meaning of political history and geography (homeland) for the community in terms of the identity-building aspect is external to others. In terms of cultural pattern schemes in this context, the strangers and the community they are trying to establish relationships with occupy different positions from each other. The main tension also arises from this.

To put this in context, those outside the border do not have the Derridean sense of serenity or presence that those inside have because they come from other lands of peace. They can disturb the stillness of the rest of the inhabitants, as their tranquility has been established in other ways. In other words, they are treated like weeds since they are not the same plant that the gardening state has carefully grown and raised.

One of the most important functions of borders is to separate and create difference. In this respect, the fear is that those who “transcend borders will erode or destroy the

sharp divisions between “us and other”. This fear, especially along border regions, is not meaningless because the main difference/distinction between the modern construction of the territorial “us” and “them” (i.e., the “other”) is the border itself.

In this context, anthropologist Mary Douglas (2005, p. 24), who associates the idea of pollution with order, stated pollution to also be able to be perceived as equivalent to disorder. In this sense no such thing as absolute pollution exists: pollution is based on one’s point of view. Pollution threatens the system. Removing it is not a negative behavior but an effort to regulate the environment (Douglas, 2005, p. 24). Cleaning is also a vision of order namely a vision of order where everything is where it should be and nowhere else. Therefore, what makes something dirty is not its inherent qualities but its location or position in the order of things in the imagination of those who behave with the intent of cleanliness (Bauman, 2013a, p. 14). In other words, the native population likens the meaning of their actions to hygienic routines and fight strangers as health advocates against disease carriers. In addition, the perception of strangers as annoying, discouraging, cold, and problematic is based on strangers’ ambiguity and tendency to darken boundaries.

The nation building project established the concept of “us” as a result of long efforts and policies. The socio-political and territorial boundaries of “us” are crystallized through things such as educational institutions in particular as well as historical and geographical discourses, stories, and maps. In this sense, discourse and border imaginings have been constructed as the entrance to various heterogeneous threats to the nation, particularly those embodied in the dangerous foreign figure. This can be evaluated as a result of the phenomenon of “territorial socialization” (Newman & Paasi, 1998, p. 196).

Immigrants are those who cross borders, borders that belong to “us.” Thus, immigrants are not one of “us.” For this reason, borders are the reason for this distinction. In this context, how immigrants are viewed and perceived is not independent from the border goggles of the native population. Immigrants are mostly viewed, perceived and evaluated through these goggles. Although immigrants are truly seen as positive through the border goggles, they are however mostly seen as negative and morbid. Border goggles, in association with consciousness and perception, are always on alert toward the border and strangers crossing it. Thus, these goggles work with discrimination, differentiation and hostility. In other words, border goggles can be said to be the nation-state sociality’s reflection upon consciousness and viewpoints. Therefore, the border-glasses gaze can be considered as a form of national habitus structured by modern territorial consciousness.

E. Goffman (2014) showed that those who are stigmatized are subjected to various discriminations from those who are “normal” this makes the life of stigmatized people difficult. Goffman constructed stigma theory as an ideology to explain inferiority and the danger it represents. In this sense, immigrants can be said to be unable to escape the panoptic gaze of the locals that control and oppress them. This increases the likelihood of immigrants who are seen as potential criminals to become scapegoats in today’s societies in which discrimination and marginalization are on the rise.

Territorial borders refer not only to the limits of a state’s sovereignty but also to national identity, order and “us”; they form a mental framework that shapes social life. Today, the defense of order has largely been transferred to the host society thanks to the territorial consciousness that the state has tried to create for a long time among the people living on the land the state owns. When coming to immigrants or refugees, the defense of order against chaos is carried out not only by the institutions and officials of the state, but also by important segments of society. In EU countries in particular, some nationalist groups noteworthy go out on the hunt for immigrants and refugees at state borders, and their behavior is approved by a significant segment of society.

With globalization, the old rigid structures of nation-state borders have been replaced with permeable flexible borders. However, the blurring of territorial boundaries in the neoliberal world has led to the fear and perception of the national character being threatened. This fear and perception can often turn into an anti-immigration stance. As a result, borders are tightly controlled to prevent more migrants from entering the national space. As a matter of fact, developed countries (especially the EU and the USA) can be said to protect their borders with great care in this period under the influence of populist and nationalist policies. In fact, they are obviously trying to provide border security using the latest technology and structures (walls).

As a result, territorial borders in today’s neoliberal world must be said to maintain their rigid structure against immigrants and to almost be alarmed against them. Even after immigrants cross borders and enter a national space, they are exposed to border effects in various ways (e.g., stigmatization, scapegoat). Although socio-economic and socio-psychological reasons exist for this, the main reason in our opinion is the border habitus created by the nation-state at the national level as a result of long efforts in the past. Therefore, it is possible to observe that the existence of border habitus being strongly preserved is observable, especially at the social level. However, the old nation-state structure and its rigid and impermeable border understanding can be said to have lagged behind in some respects in the current period.

Kaynakça | References

- Ackleson, J. M. (1999). Discourses of identity and territoriality on the US-Mexico border. *Geopolitics*, 4(2), 155-179.
- Adıgüzel, Y. (2016). *Göç sosyolojisi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Allport, G. W. (2016). *Önyargının doğası*. N. Nirven (Çev.). Sakarya: Sakarya Üniversitesi Yayınları.
- Anderson, M. (1996). *Frontiers: Territory and state formation in the modern world*. Oxford: Polity Press.
- Aras, R. (2015). *Mayın ve kaçakçı*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Balibar, E. (2007). Ulus biçimi: Tarih ve ideoloji. E. Balibar ve I. Wallerstein (Ed.), *İrk, Ulus, Sınıf* içinde. İstanbul: Metis Yayınları.
- Barth, F. (2001). *Etnik gruplar ve sınırları*. A. Kaya ve S. Gürkan (Çev.), İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Bauman, Z. (2003). *Modernlik ve müphemlik*. İ. Türkmen (Çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bauman, Z. (2013a). *Postmodernizm ve hoşnutsuzlukları* (2. Baskı). İ. Türkmen, (Çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bauman, Z. (2013b). *Modernite, kapitalizm, sosyalizm*. F. D. Ergun (Çev.), İstanbul: Say Yayınları.
- Brown, W. (2011). *Yükselen duvarlar zayıflayan egemenlik*. E. Ayhan (Çev.), İstanbul: Metis Yayınları.
- Danış, D. ve Aksel, D. B. (2014). Sınır yönetiminde devlet ve yeni idare biçimler: Türkiye-İrak Sınırı. D. Danış ve İ. Soysüren (Ed.), *Sınır ve Sınırdışı* içinde (67-99). Ankara: Notabene Yayınları.
- Diener, A. C. and Hagen, J. (2010). Introduction: borders, identity, and geopolitics. Alexander C. Diener and Joshua Hagen (Ed.), *In Borderlines and Borderlands: Political Oddities at the Edge of the Nation-State* (1-14). New York: Rowman & Littlefield Publishers.
- Donnan, H. ve Wilson, T.M. (2002). *Sınırlar: Kimlik, ulus ve devletin uçları*. Z. Yaş (Çev.), Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Douglas, M. (2007). *Saflık ve tehlike*. E. Ayhan (Çev.), İstanbul: Metis Yayınları.
- Ekinci, Y, Hülür, A. B. ve Deniz, A. Ç. (2018). Yabancılık ve marjinalite bağlamında Suriyeli sığınmacılar: Antep-Kilis Örneği. B. Kartal ve U. Manço (Der.). *Beklenmeyen Misafirler* içinde (141-167). London, UK: Translation Press London.
- Foucault, M. (2013). *Güvenlik, Toprak Nüfus*. F. Taylan (Çev.). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Genç, D. (2014). Türkiye'nin yabancıların hareketliliğine ilişkin sınır politikası. D. Danış ve İ. Soysüren, (Ed.). *Sınır ve Sınırdışı* içinde (41-66). Ankara: Notabene Yayınları.
- Giddens, A. (2008). *Ulus, devlet ve şiddet* (2. Baskı). C. Atay (Çev.). İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- Girard, R. (2005). *Günah Keçisi*. I. Ergüden (Çev.). İstanbul: Kanat Kitap.
- Green, S. (2014). Sınır araştırmaları: Alanla ilgili bazı düşünceler. *Toplum ve Bilim*, 131, 32-43.
- Goffman, E. (2014). *Damga: Örselenmiş kimliğin idare edilişi üzerine notlar*. Ş. Geniş, L. Ünsaldı, S. N. Ağırnaslı (Çev.). Ankara: Heretik Yayınları.
- Koyuncu, A. (2018). Türkiye toplumunda suriyeli sığınmacıların toplumsal kabulü ve dışlanması. B. Kartal ve U. Manço (Der.). *Beklenmeyen Misafirler* içinde (271-294). London, UK: Translation Press London.
- Krasteva, A. (2018). *Border politics and the Balkan refugee route: Political discourses, images and imaginaries*. Border and Migration Management Conference. Ankara.
- Migdal, J. S. (2004). Mental maps and virtual checkpoints: Struggles to construct and maintain state and social boundaries. Joel S. Migdal (Ed.), *In Boundaries and Belonging: States and Societies in the Struggle to Shape Identities and Local Practices* (3-23). Cambridge: Cambridge University Press.
- Newman, D. and Paasi, A. (1998). Fences and neighbours in the postmodern world: Boundary narratives in political geography. *Progress in Human Geography*, 22, 186-207.

- Özbey, K. (2018). *Sınır kapitalizmi: Gürcistan'dan Türkiye'ye güneybirlik işgücü göçü*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Paasi, A. (1997). Geographical perspectives on finnish national identity. *GeoJournal*, 43, 41–50.
- Sahlins, P. (1998). State formation and national identity in the Catalan borderlands during the eighteenth and nineteenth centuries. T. M. Wilson and H. Donnan (Ed.), In *Border Identities: Nation and State at International Frontiers* (31-61). Cambridge: Cambridge University Press.
- Schütz, A. (2016). Yabancı: Bir sosyal psikoloji makalesi. L. Ünsaldı (Der.), *Yabancı içinde* (35-52). Ankara: Heretik Yayınları.
- Sirkeci, I., Utku, D., Yucesahin, M. M. (2019). Göç çatışma modelinin katılım, kalkınma ve kitle açıkları üzerinden bir değerlendirmesi. *Journal of Economy Culture and Society*, 59, 157-184.
- Soysüren, İ. ve Danış, D. (2014). Giriş. D. Danış ve İ. Soysüren (Ed.), *Sınır ve Sınırdışı içinde* (15-38). Ankara: Notabene Yayınları.
- Tekin, F. (2016). Border people's border perception: The case of Shemdinli (Shemdinan), Conflict, Insecurity and Mobility. I. Sirkeci, J. H. Cohen, P. Yazgan (Ed.). London: Transnational Press.
- Tekin, F. (2020). *Sınırın sosyolojisi: Ulus, devlet ve sınır insanları* (2. Basım). Ankara: Nobel Yayınları.
- Yazgan, P. (2016). Hareketlilikte kimlik inşasına yönelik analitik bir çerçeve. *Göç Dergisi*, 3(2), 282–296.